

Asara (10) beTevet עשרה בטבת [anul 5779]

Asara beTevet este un post (interdicție alimentară), fiind unul din cele patru posturi legate de distrugerea Templului amintite în Tanach (în Profeți, dar nu în Tora). Spune profetul Zaharia capitolul 8, versetul 19:

„Așa vorbește Domnul oștirilor: „Postul al patrimea, postul al cincilea, postul al șaptelea și postul al zecelea se vor preface pentru casa lui lehuda în zile de veselie și de bucurie, în sărbători de voieșie”

Profetul vorbește despre patru posturi: primul este postul denumit „al patrimea”, adică a lunii a patra, care după sistemul biblic de a număra lunile, începe de la Nisan, așa că aceasta este luna Tamuz și data este 17 Tamuz. Este ziua în care, după tradiția evreiască, au fost dărâmate zidurile Ierusalimului în ambele Templuri, cu trei săptămâni înainte de distrugerea celor două Templuri de Tișa beAv, care este postul următor. Deci, al doilea este postul denumit „al cincilea”, adică luna a cincea, Tișa Be Av. Pe urmă vine postul denumit „al șaptelea”, al lunii Tișrei, adică 3 Tișrei care este postul pentru Gedalyia, fostul guvernator din lehuda, numit de către babilonienii a doua zi după distrugerea Primului Templu. El a fost ucis de evrei două luni mai târziu de 3 beTișrei (2Regi, 25:25 și Ieremia 52). Ultimul, cel de-al patrimea, este postul denumit „al zecelea”, al lunii Tevet, 10 Tevet. În ziua respectivă a început asaltul armatei Babiloniene asupra Ierusalimului în anul 588 ÎEC. Asediul a durat circa un an și jumătate până în vara anului următor, 587 ÎEC, când, la 17 Tamuz, au căzut zidurile orașului și de 9 Av a fost distrus primul Templu construit de regele Solomon. Ceea ce s-a întâmplat în ziua aceea este descris într-un verset care apare în două cărți, 2Regi 25:1,2 și Ieremia 52:4,5:

În al nouălea an al domniei lui [Țidkiahu], în ziua a zecea a lunii a zecea a venit Nevucadnețar împăratul Babilonului el cu toată oștirea lui asupra Ierusalimului; au tăbărât înaintea lui, și au ridicat șanțuri împrejurul lui. Cetatea a stat împresurată pînă în anul al unsprezecelea al regelui Țidkiahu.

În cei aproape cinci sute de ani de când regele David a cucerit Ierusalimul de la Ievusiți, orașul a cunoscut un singur asediu. Asta s-a întâmplat în anul 711 ÎEC când regele Asiriei Sanheriv a încercat să cucerească Ierusalimul, după ce, cu câțiva ani mai înainte, tatăl lui, Sargon II, a cucerit localitățile Lachiș și Așdod în sud (Isaia 20, 1). Asirienii, care au cucerit tot regatul de nord Israel și au exilat cele zece triburi pierdute până astăzi, nu au reușit să cucerească Ierusalimul și după multe luni au fost nevoiți să plece în nord unde era nevoie de ei. Toată povestea se află în Regi 2, capitolul 18 și în Ieșiaia capitolul 36. De data asta, după circa 150 de ani, Babilonienii, care au înlocuit Imperiul Asirian, au reușit să cucerească Ierusalimul. Cu asta, evreii au fost expulzați din țara lor pentru o perioadă scurtă de 70 de ani, până când Persia a cucerit Babilonia și regele lor Koreș (Cyrus al II-lea) i-a lăsat pe evrei să se întoarcă în patrie. Profetul Ezechiel ne povestește (Ezechiel 24:1-5) că în ziua aceea a apărut HaȘem (profetul era în exil în Babilonia de 11 ani) și i-a spus:

În anul al nouălea, în ziua a zecea a lunii a zecea, Cuvântul Domnului mi-a vorbit astfel: „Fiul omului, scrie numele zilei acesteia, numele zilei de azi! Căci chiar în ziua aceasta se apropie împăratul Babilonului de Ierusalim. Spune o pildă acestei case de îndărătnici, și zi-le: „Așa vorbește Domnul, Dumnezeu: „Pune, pune cazanul, și toarnă apă în el! Pune bucăți de carne în el, toate bucățile cele bune, coapsa și spata, și umple-l cu cele mai bune oase. Alege ce e mai bun din turmă, și pune lemnele grămadă supt cazan; fă-l să fiarbă în clocot și să fiarbă și oasele din el”.

Din cauza asta, Asara beTevet este singurul post care poate să cadă vineri și trebuie ținut, adică nu se poate nici amâna, nici ținut mai devreme. Orice alt post care cade vineri sau de Șabat se poate mișca în altă zi. Bineînțeles, în afară de Yom Kipur, care este un altfel de post și care se ține de Șabat (fără să poată cădea niciodată vineri). Postul de Asara beTevet spre deosebire de Tișa beAv, ca și de celelalte trei despre care am vorbit, începe din zorii zilei și se termină odată cu lăsarea nopții. Interdicțiile postului privesc doar mâncarea și băutura nu și alte lucruri care sunt interzise de Tișa beAv.

În ziua aceasta de post se mai comemorează alte câteva evenimente tragice, care s-au întâmplat poporului evreu în apropierea zilei acestea și care au fost unificate într-o singură dată ca să nu fie prea multe zile de doliu. Un fapt care s-a întâmplat de 8 de Tevet este reunirea a 72 de evrei bătrâni de către regele Egiptului Ptolemeu al II-lea în secolul al treilea ÎEC ca să traducă Tanachul în Greacă pentru biblioteca din Alexandria. Traducerea asta se numește Septuagint și este baza traducerii latine Vulgata și de aici a traducerilor creștine în toate limbile pământului. Ia nu este recunoscută de Hazal și de Rabinatul evreiesc. În Talmud este scris că în ziua în care a apărut traducerea asta "întunericul a acoperit lumea". Mai este scris că ziua asta a fost o zi grea, la fel ca ziua în care a fost comis păcatul vițelului de aur. Principala cauză a acestei interpretări este faptul că traducerea a promovat procesul de elenizare al evreilor.

Un al doilea eveniment trist care s-a întâmplat de 9 Tevet a fost moartea lui Ezra Hasofer. Ezra a fost o personalitate uriașă care i-a readus pe evrei la Tora dată de Moșe Rabenu. După ce s-au întors din exilul babilonian, el a întărit Șabatul și i-a învățat din nou Tora. În fond el a făcut cea ce se numește Șivat Țion. Hazal spune în Tractatul Sanhedrin 21b că el este cel care trebuia să dea Tora, numai că Moșe Rabenu a fost înaintea lui, așa că el este al doilea după Moise. În Tractatul Megila 82a apare aprecierea că Ezra este Profetul Maleahi, ultimul profet cu care s-a terminat după evrei profeția. Asta înseamnă că Ezra a fost profet și cu el s-a terminat profeția în Israel. El este, pe de o parte, ultimul profet al Torei scrise și primul înțelept al Torei orale. Ca să nu fie trei zile una după alta toate se țin de Asara beTevet. Din cauza asta, după înființarea statului Israel, Rabinatul Israelului a hotărât ca ziua asta să fie Yom Hakadiș Haclali, iar ea să fie și ziua Holocaustului și Azkara a tuturor morților cărora nu li se cunoaște data morții. Doi ani după această hotărâre, guvernul Israelului a hotărât ca ziua holocaustului să fie în 27 Nisan. Rabinatul a fost contra acestei decizii, ca să nu mai fie încă o zi de doliu. Rabinatul nu a abrogat nici până astăzi hotărârea privind Asara beTevet, cu toate că toată lumea ține ziua holocaustului în luna Nisan.

Iom Kipur Katan יום כיפור קטן - o zi de jale lunară [anul 5786]

Iom Kipur Katan este o zi de doliu practicat de unii evrei o dată pe lună, în ajun de Roș Hodeș (o lună nouă). În această zi se țin unele ritualuri de doliu, se postește și se spun rugăciuni de *slihot* סליחות („iertări”).

Originea ritualului este perceperea că Roș Hodeș, prima zi a lunii este o zi de iertare, iar începutul de lună este un prilej de a cere iertare și a corecta păcatele făcute de fiecare dintre noi în luna care s-a terminat.

Obiceiul de a posti în ajun de Roș Hodeș apare pentru prima oară în cartea *Leket Ioșer* לקט יושר „O culegere de dreptăți” - o carte de halacha, reguli și obiceiuri din sec. al XV-lea, despre viața și obiceiurile lui Rabi Israel Iserlin, unul din cei mai mari înțelepți așkenazi, cunoscut și după numele celei mai importante cărți ale lui *Trumat hadeșen*.

Numele de Iom Kipur Katan apare pentru prima oară în cartea *Șnei Luhot Habrit* שני לוחות הברית „Cele două table ale legământului” scrisă de Rabi Ieșaya Horowitz și apărută în anul 1649. Cartea este o operă importantă în domeniul moralei evreiești. Chiar și astăzi cartea este o referință de bază în iudaism și a avut o influență covârșitoare asupra hasidismului, mai ales asupra înțeleptului Baal Șem Tov (Beșt).

Sursa tradiției

Sursele acestei tradiții se găsesc deja în Tora, în cartea Numeri 28:15, unde Domnul poruncește poporul evreu să aducă de Roș Hodeș o jertfă de păcat. De aceea această zi este considerată ca o zi de judecată și de iertare în afara faptului că este o zi de sărbătoare.

Idea a fost dezvoltată în Talmud, în tractatele Șavuot și Hulin, după care jertfa de Roș Hodeș este o iertare a Domnului pentru că a micșorat lumina lunii în cele șapte zile ale creării. De oarece această zi este o zi de sărbătoare și veselie, cabaliștii din sec. al XVI-lea în frunte cu Rabi Moșe Cordovero să jelească în ziua de ajun de Roș Hodeș. Bineînțeles, această tradiție nu apare în Șulhan Aruch. Cu timpul, s-a stabilit și un Seder de Iom Kipur Katan, care se spune împreună cu rugăciunea de Minha. Obiceiul este ca să se roage și cei care nu postesc.

Perioadele rugăciunii

Rugăciunea de Seder Iom Kipur Katan nu se spune de toate zilele de Roș Hodeș, ci doar în opt sau nouă în an bisect din cele 12 sau 13 luni. Lunile în care nu se spun sunt următoarele:

- Ajunul lunii (Mar)Heșvan, din cauză că de curând a fost Iom Kipur „cel mare”. O altă cauză este că în ultimele zile ale lunii Tișre nu se spune Tahanun (de doliu) fiindcă este sărbătoarea de Sucot.
- Ajunul lunii Tevet, din cauză că el cade întotdeauna de Hanuca în care nu se ține doliu.
- Ajunul lunii Iyar, de oarece în luna anterioară, Nisan, nu se spune Tahanun.
- Ajunul lunii Tișre, de oarece este ajun de Roș Hașana și nu este considerat ajun de Roș Hodeș.

Şiv'a asar (17) BeTamuz [anul 5779]

17 Tamuz este data unuia din cele patru posturi care au fost stabilite în memoria distrugerii celor două Temple (am vorbit despre ele în articolul despre 10 BeTevet). În ziua aceasta a fost distrus parțial zidul Ierusalimului soldată cu o breșă care a favorizat asediul oraşului, cu câteva săptămâni înaintea distrugerii celui de al doilea templu (asediul pe primul Templu a început din luna Nisan). Despre data spargerii zidului în perioada primului templu ne spune Tanachul (Ieremia 39:2 și 52:7) și Talmud Bavli că s-a întâmplat de 9 Tamuz, dar în Talmud Yeruşalmi (Taanit 4:5) este scris că și la primul templu zidul a căzut de 17 Tamuz, dar din cauza situației grele au greșit numerotarea.

Postul de 17 Tamuz se numește și "Postul lunii a patra" צום הרביעי, *ţom harevi'i*, luna Tamuz fiind a patra lună după sistemul biblic evreiesc. Postul începe din zorii zilei și se termină cu ieşirea stelelor. În ziua aceasta încep „cele trei săptămâni” המצרים ימי בין המצרים *iemei bein hametarim*, care durează până la Tiş'a BeAv și în care se țin obiceiuri de doliu care se aspresc din zi în zi, cu cât ne apropiem de Tiş'a BeAv. Doliul crește în severitate de la Roş Hodeş Av, apoi și mai mult de la începutul săptămânii în care cade Tiş'a BeAv și apoi de Erev Tiş'a BeAv după miezul nopții și, în sfârșit, de Tiş'a BeAv, care este cel mai sever.

Hazal ne spun în Mişna, tratatul Taanit 4:6, că cinci dezastre au lovit poporul în această zi:

1. Spargerea tablelor הלוחות נשתברו *niştabru haluhot*. Pe 16 Tamuz a venit poporul la Aaron cerându-i să schimbe conducătorul, adică pe Moşe, care, după socoteala lor, trebuia deja să coboare de pe munte. Aaron a amânat decizia pe a doua zi, pe 17 Tamuz, când răzvrătiții au construit viţelul de aur și, în aceeași zi, a coborât Moise de pe muntele Sinai și a spart tablele.
2. Anularea jertfei perpetue. ביטול קרבן התמיד *bitul korban hatamid*. În Templu erau sacrificați zilnic câte un miel dimineața și unul seara. Cohanimii au continuat să aducă jertfele și în timpul asediului Ierusalaimului, dar acest lucru până la o anumită dată care, probabil, era 17 Tamuz, când au decis să anuleze aducerea jertfelor, după cum relatează marele istoric evreu al epocii, Josephus Flavius.
3. Breșa creată în zidurile Ierusalaimului, ca urmare a asediului ordonat de Titus. În anul 70 e.n., Titus, comandantul suprem al forțelor romane, a ordonat spargerea zidurilor Ierusalaimului. Asediul romanilor asupra Ierusalaimului a început în același an, în luna Nisan, și a durat trei luni până în luna Tamuz. După încă trei săptămâni, Ierusalimul a fost cucerit și distrus în totalitate. Despre spargerea zidurilor primului Templu se relatează în Talmud, tratatul Ta'anit 28:b și în Tanach la Ieremia 39:2 că data a fost 9 Tamuz. În acest caz asediul asupra oraşului a durat cu mult mai mult, un an și jumătate începând de la 10 Tevet anul anterior (588 î.e.n., iar distrugerea Templului de 9 Av 587 î.e.n.). Din cauză că distrugerea celui de al doilea Templu este văzut ca un eveniment de mai mare gravitate, s-a stabilit o singură dată pentru comemorarea ambelor evenimente, 17 Tamuz. Și după Talmud Ieruşalmi (Ta'anit 4:5) ambele date au fost 17 Tamuz.
4. Arderea Torei de Apostomus. Arderea cărţilor evreilor (Tora, Talmud etc.) n-a început doar în Evul Mediu prin ordine papale sau alte forțe răuvoitoare și nu doar în perioada naziștilor în Germania, ci cu mult

Înainte. Avem câteva povești despre arderea unor cărți de Tora din perioada celui de al doilea Templu și fiecare poate fi identificat ca Apostomus. Una este în cartea Haşmonaim1 cap.1:56 despre Antiochus Epifanes care a găsit un sul de Tora, pe care l-au rupt și l-au ars. Se crede că numele Antiochus s-a încurcat în ebraică și a devenit Apostomus. Altă poveste ne spune Josephus Flavius despre un soldat roman care a găsit un sul de Tora pe l-a rupt și l-a ars. Și în Talmud Ieruşalmi, amintit mai sus, ne este descris acest eveniment.

5. „A pus o statuie în Templu”. Și aici este o problemă de identificare a perioadei. Sunt dintre cei care spun că s-a întâmplat pe vremea aceluși Apostomus cu aluzie la introducerea statuii lui Zeus în Templu de către Antiochus. Există și posibilitatea să fie vorba de introducerea statuii lui Jupiter în Templu de către oamenii lui Hadrian. Dar după Talmud Ieruşalmi (Taanit 4:5) este vorba de sute de ani mai devreme și anume statuia pe care a pus-o regele Manase din Iuda în Templu (2Cronici , 33:7).

Tradiții, ritualuri legate de acest post

Este un post care ține de dimineața până seara. Se acceptă foarte multe facilități, cum ar fi cele acordate bolnavilor și femeilor însărcinate. Sunt permise, de asemenea, spălatul și purtarea sandalelor. Sunt și câteva adăugări la rugăciuni.

Dacă postul cade de Şabat, cum este anul acesta, se amână pe duminică, ca, de altfel, toate posturile în afară de Iom Kipur.

„Cele trei săptămâni de strâmtorare” ימי בין המצרים *iemei bein hameţarim*

Cele 21 de zile între 17 Tamuz și 9 Av se numesc „zilele între strâmtorări” pe baza versetului din Plângeri 1:3: „Toți urmăritorii lui l-au ajuns între strâmtorări”.

Începând cu această zi severitatea doliului ținut în cele trei săptămâni, între 17 Tamuz și Tiş'a BeAv, crește. Astfel, spre exemplu, începând din 17 Tamuz (Aşkenazim) nu se mai mănâncă carne sau pui, nu se bea vin (în afară de Şabat), nu se fac sărbătoriri, nu se țin nunți și nu se permite tunsul. Nu se pun haine noi și nu se mănâncă fructe proaspete. Nu se spune binecuvântarea „şehecheyanu” שהחיינו decât dacă este o bucurie ca Brit Mila sau Pidyon Haben și bineînțeles de Şabat.

Tiş'a (9) BeAv [anul 5779]

Această zi este o zi de [taanit](#) (post și alte ritualuri de doliu) și totodată [derabanan](#) תענית דרבנן, adică nu este poruncită în Tora scrisă, ci, mult mai târziu, în profeți. Ziua aceasta este apogeul celor trei săptămâni numite „zilele între strâmtorări” în care se țin obiceiuri de doliu. Ea este unul dintre cele mai severe dintre cele patru posturi care comemorează distrugerea celor două Temple. În afară de asta comemorăm în această zi și alte dezastre, în special pe cele întâmplare în jurul acestei date. Evenimentele întâmplare pe această dată au cauzat întotdeauna expulzarea poporului evreu din țara sa și mai ales distrugerea celui de al doilea Templu, care a dus la un exil de două mii de ani.

Spre deosebire de celelalte posturi [derabanan](#) care se țin de dimineața până seara, acest post este din seară până în seara următoare (cam 24 de ore și jumătate). În acest post se mențin cele 5 „chinuri” [inuyim](#) עינויים, adică interdicții severe, care sunt impuse de Iom Kipur: mâncat și băut, spălat, uns (inclusiv cu săpun etc.), încălțat pantofi și raport sexual. De Tiș'a (9) BeAv li se alătură acestor 5 interdicții și câteva ritualuri de doliu, cum ar fi de stat pe jos și nu pe scaun și interdicția de a învăța. După începutul postului se citește cartea „Eicha” („Plângerile lui Ieremia”) care este o jeluire în amintirea distrugerii Templului. Cartea se citește și în sinagogă dar și în public la „Kotel Hamaaravi” („Zidul Plângerii”) și în alte părți din țară. În afară de asta se citesc toată ziua cântece și rugăciuni de jale (jeluiri) [chinot](#) קינות despre distrugerea Templelor și alte nenorociri care au venit peste poporul evreu. Bineînțeles, dacă postul cade de Șabat (ca anul acesta), postul se amână pe duminică. După tradiția bazată pe profeția lui Zecharia/Zaharia 8:19, după venirea Mașiah/Mesia această zi se va transforma dintr-o zi de doliu într-o zi de sărbătoare și veselie ca și celelalte posturi enumerate acolo de profet. În Talmud Ierusalimi, tractatul Brachot 2:4 scrie că Mașiahul se va naște de Tiș'a (9) BeAv.

Nenorocirile petrecute de Tiș'a (9) BeAv

În Mișna, tractatul Taanit cap. 4 sunt descrise marile nenorociri care au căzut pe capul evreilor:

[„Cinci lucruri li s-au întâmplat strămoșilor noștri de Șiv'a asar \(17\) BeTamuz și cinci de Tiș'a \(9\) BeAv. De Tiș'a \(9\) BeAv s-a dat verdictul pe strămoșii noștri să nu intre în țară, s-a distrus primul Templu și al doilea Templu, a fost cucerit orașul Beitar și a fost arat orașul”.](#)

Vom explica în detaliu fiecare catastrofă:

- Prima nenorocire este [pedeapsa primită de poporul aflat în pustiu de a nu intra în țară 40 de ani](#), din pricina plângerilor față de Kadoș Baruch Hu și păcatul iscoadelor (în afară de Iehoșua Bin Nun și Calev Ben Iefune) de a defăima țara Israelului pentru a speria populația de ceea ce se află acolo. Toate acestea sunt descrise în BeMidbar/Numeri cap. 14, inclusiv verdictul în versete 33-34. Un midraș din Talmud, tractatul Sanhedrin 104:b stabilește că acest eveniment s-a petrecut de Tiș'a BeAv și leagă acest eveniment de alte dezastre petrecute mai târziu.
- A doua nenorocire descrisă în Mișna este [distrugerea primului Templu](#). Conform tradiției evreiești acest lucru s-a petrecut în anul evreiesc 3338, adică anul 422 î.e.n. După cronologia istorică, acest dezastru sa petrecut în anul 586 î.e.n. Templul a fost distrus de trupele regelui Babilonului, Nabucodonosor al doilea. O mare parte a poporului a fost exilată în Babilon, chiar dacă a fost un exil relativ scurt, de doar 70 de ani. Reîntoarcerea evreilor din Babilon în țară, a durat, totuși, cu mult mai mult, fiindcă mulți s-au naturalizat acolo și au beneficiat de un trai foarte bun. Este aceeași problemă a Galutului/Exilului care dăinuie și astăzi.

- Următoarea nenorocire s-a petrecut cu 650 de ani mai târziu. Este vorba despre [distrugerea celui de al doilea Templu](#), care s-a petrecut în perioada „ celei mari revolte”, *hamered hagadol* המרד הגדול în anul 70 e.n. Templul a fost distrus de armata romană, în frunte cu comandantul ei, Titus. La întoarcerea lui Titus la Roma s-a intrat în oraș pe acordurile marșului triumfal, festivitate care a rămas eternizată pe renumitul „Arc al lui Titus”, pe care putem vedea comorile jefuite de romani din Templu, printre care prețioasa „Menora”.
- Ultimele două nenorociri aparțin perioadei revoltei lui Bar Cochva despre care am scris un amplu articol, care poate fi consultat în capitolul „sărbători”. Cea de-a patra nenorocire istorică este [căderea orașului Beitar](#), ultima redută a lui Bar Cochva, în mâinile romanilor în anul 135 e.n. Rambam (Maimonides) în cartea lui „Mișne Tora” (care ne stabilește toate *halachot* pe baza cărții Deutoronom) scrie așa: „A fost cucerit (de romani) un oraș mare numit Bet Tor (Beitar în pronunțarea noastră) în care locuiau zeci de mii de persoane care aveau un rege mare (se referă la Bar Cochva) pe care ei și mulți înțelepți l-au crezut *Melech haMașiah* המשיח מלך (regele Mesia). Toți au fost omorâți și a fost acolo un necaz mare cum a fost și distrugerea Templului” (Rambam, Mișne Tora, Taaniyot 8:3).
- Ultima și cea de-a cincea lovitură istorică primită de evrei este [distrugerea totală a orașului Beitar](#) imediat după ce a fost cucerit, un fapt de o gravitate enormă, care a însemnat raderea efectivă a orașului de pe teritoriul său. Acest fapt s-a petrecut (după spusele lui Rambam) în aceeași zi. În continuarea citatului de mai sus Rambam ne spune: „În aceeași zi de dezastru (în care a fost cucerit Beitar) regele Turnusrufus cel Rău, *harașa* הרשע טורנוסרופוס, din regii Edomului (adică păgân), a dat ordinul ca orașul să fie arat ca să se împlinescă spusele lui Ieremia 26:18: „Țion va fi arat ca un ogor”. Orașul Beitar era un oraș mare nu departe de Ierusalim, iar Turnusrufus este numele din Talmud a lui Rufus, care a fost guvernatorul roman al Iudeii în anii 130-134 și a construit orașul păgân Aelia Capitolina pe ruinele Ierusalimului.

În tradiția evreiască mai sunt amintite multe alte nenorociri care au venit peste evrei în chiar de data aceasta sau într-o dată apropiată. Vom aminti aici numai câteva dintre ele:

- [Expulzarea evreilor din Anglia](#). Pe data de Tiș'a (9) BeAv anul 5050 (18 iulie 1290) regele Eduard I regele Angliei a ordonat expulzarea tuturor evreilor până la 1 noiembrie. Fraza finală : „Cei care vor rămâne vor fi executați!”
- [Expulzarea evreilor din Franța](#). Pe data de Yod (10) beAv anul 5106 (22 iulie 1306) regele Franței Filip IV a ordonat tuturor evreilor să părăsească țara într-o lună.
- [Expulzarea evreilor din Spania](#). În noaptea de Het (8) beAv anul 5252 (31 iulie 1492) s-au încheiat cele patru luni care li s-au dat evreilor ca să părăsească Spania.

Câteva detalii despre ziua de post

În calendarul evreiesc această zi cade în aceeași zi a săptămânii cu prima zi de Pesah, adică poate fi Duminică, Marți, Joi sau Șabat. Când cade de Șabat se amână pe Duminică. Postul se ține din ajunul zilei până la ieșirea stelelor a doua zi, adică în jur de 24 de ore și jumătate. Din cauză că este o *mițva derabanan* מצווה דרבנן și nu din Tora nu este nevoie să adăugăm perioada de 20-40 de minute (depinde de oraș) de „adăugare la zi” înainte de căderea întinericului cum se procedează de Șabat și Iom Kipur.

Înainte de Tiș'a (9) BeAv nu se mănâncă două feluri la masă, nu se mănâncă carne și nu se bea vin. La *seuda mafseket* סעודה מפסקת, adică masa cu care începe postul, se mănâncă un singur fel, bineînțeles fără carne și vin. Mulți mănâncă un ou fiert sau orez cu linte. Dacă postul este Duminică masa este masa de *seuda șlișit* סעודה שלישית, a treia și ultima masă de Șabat și atunci se mănâncă orice, fiindcă masa este încă pe timpul Șabatului. În concluzie, putem relata ce spune despre post dictonul hasidic următor: „[Două zile sunt pe an în care interdicția de a mânca este inutilă: Tiș'a \(9\) BeAv și Iom Kipur. De Tiș'a \(9\) BeAv – cine ar putea să mănânce? De Iom Kipur – cine ar vrea să mănânce?](#)”

Interdicția de a lucra depinde de localizare, spre deosebire de Șabat. În locuri unde se lucrează de obicei este voie să se lucreze. Sunt unii care lucrează numai o jumătate de zi. În ziua aceasta nu se obișnuiește a se saluta. Dacă cineva, care nu știe, te salută, trebuie, totuși, să-i răspunzi.

Rugăciuni și ritualuri

Sunt foarte multe deosebiri față de rugăciunile zilnice. Noi nu le vom enumera mai ales din cauză că sunt extrem de multe diferențe de la comunitate la comunitate. Vom aminti doar câteva care se țin în majoritatea comunităților de așkenazim:

Nu se stă pe scaune în timpul rugăciunii ci pe jos, cel puțin la Șaharit, adică până după ora mesei. La Șaharit nu se pun Talit și tfilin, ci de obicei, ele se pun la Minha. Citirea din Tora nu se face din centrul sinagogii, ci dintr-o parte și ținerea, acoperirea și *glila*, adică învârtirea și închiderea sulului se fac diferit de modul obișnuit.

Sunt foarte multe deosebiri și la rugăciuni, pe care, de asemenea, nu le vom aminti aici.

Tiș'a (9) BeAv în Israel

În Israel, ca de obicei, se simte imediat că este o zi specială. Chiar și traficul rutier este mult diminuat. Toate locașurile publice care oferă distracție (cafenele, restaurante, cinematografe etc.) sunt închise prin lege. La posturile de radio și televiziune sunt programe speciale, multe despre dezastrele descrise mai sus, cu muzică fără sonorități excesive, În noaptea de post se citește în public cartea Eicha („Plângerile lui Ieremia”) de preferință în locuri deschise. De exemplu, în Tel Aviv citirea are loc în Piața „Rabin”, în fața primăriei, acolo unde a fost acest mare om politic asasinat.

Ziua de Tiș'a (9) BeAv este o zi de pioasă reculegere, în care fiecare evreu trebuie să-și amintească de marile încercări prin care a trecut de-a lungul istoriei sale zbuciumate poporul căruia el aparține, astfel ca în viitor niciuna să nu se mai repete și mai ales ziua aceasta să ne întărească ca persoane și ca indivizi.

Tiș'a BeAv - Distrugerea Templului și mițvaua de a se aminti [anul 5782]

אם-אָשכּחךְ ירוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי
תִּדְבַר-קַל-לְשׁוֹנִי, לֹחֲכִי אֵם-לֹא אֶזְכְּרֶיכִי

[Dacă te voi uita, o Ierusalim, mâna mea dreaptă să-și uite îndemânarea. Să mi se lipească limba de cerul gurii dacă numi voi aduce aminte de tine](#) (Psalmi 137:5-6).

În cărțile de Tanach și mai ales în cele de Tora, se repetă constant nevoia de a ține minte, a nu uita evenimente din trecut, fie ca un procedeu religios, fie ca un component important în crearea identității evreiești. Rădăcina ebraică ZCHR זכר, a ține minte, se află în Tora de aproape 100 de ori, iar în tot Tanachul peste 170 de ori. Mițva va cea mai evidentă din tot Tanachul este cel de „a ține minte, a se aminti, a nu uita”. Toraua ne poruncește: „Adu-ți aminte ce ți-a făcut Amalek” (Deuteronom 25:17); „Amintește-ți să ții ziua de Șabat ca să-l sfintești” (Exod 20:8). Dar cea mai esențială mițva de amintire din Tora este cea legată de ieșirea din Egipt. Așa a scris marele înțelept Maharal din Praga (Cehia, sec. 16): „Am văzut că Toraua a pus ieșirea din Egipt temelia temeliiilor și sursa la toate. Multe mițvot au venit pentru această ieșire și ele au consolidat aceste temelii ca ele să nu se prăbușească pe veci” (Mahalal, Puterile lui Dumnezeu, cap. 3).

Unul dintre componentele indispensabile ale mițvaei de amintire este bineînțeles transmiterea amintirii-memoriei generațiilor viitoare. De aceea nu este de mirare porunca Torei „Și în ziua aceea să-i spui fiului tău” (Exodul 13:8). Aici se adaugă și mițva din Mișna, tractatul Pesachim 10:5: „În orice generație este datoria fiecăruia să-și închipuie cum el însuși a ieșit din Egipt”.

După distrugerea Templului din Ierusalim care era centrul existenței poporului evreu, s-a mai adăugat încă o mițva de amintire și anume să ținem minte esența Templului și munca care se făcea acolo și să îndolieze distrugerea lui. Această mițva vine în locul ritualului care se ținea în Templu. Din această cauză, în locul acelor mițvot care erau îndeplinite în Templu și care nu mai puteau fi împlinite, au venit mițvot noi care aminteau pe acelea din Templu. Așa au venit rugăciunile în locul jertfelor. În felul acesta s-a menținut poziția centrală a Templului în percepția poporului, iar distrugerea a putut fi considerată un eveniment crucial în viața acestei națiuni și component indispensabil în conștiința istorică colectivă al poporului și la consolidarea identității naționale în diferitele colțuri ale exilului. Hazal, acei înțelepți de la care noi nu încetăm să învățăm, au știut să stabilească amintirea-memoria Templului, ori prin mărturii inedite ale evenimentelor legate de el în Mișna, ori prin crearea vieții evreiești așa ca să păstreze amintirea Templului din Ierusalim.

Înțelepții au creat semne - *simanim* סימנים pentru a păstra memoria Templului, sarcinile lui și miezul lui ca o parte din viața evreilor. Scopul acestor semne era păstrarea amintirii distrugerii Templului la fiecare evreu în parte de-a lungul întregii vieți, așa cum apare și în scrierile lor: „ Rabi Yișmael Ben Elișa spune: Din ziua în care a fost distrus Templul, trebuia ca noi să ne prescriem să nu mâncăm carne și să nu bem vin, însă se impun restricții asupra poporului doar dacă majoritatea poporului poate să le îndeplinească” (Tosefta, tractatul Sota 15:10). (Acest principiu a devenit o regulă pentru a limita dorința conducătorilor de a îngrași drepturi și libertăți ale poporului). În Mișna, în tractatul Brachot, Rabi Elazar Ben Azaria ne spune că așa cum noi avem porunca să ne amintim în fiecare zi de ieșirea din Egipt, chiar și de două ori pe zi, la fel s-au stabilit semne pentru ca noi să ne amintim de distrugerea Templului în fiecare clipă din viață. Avem nenumărate tradiții din diferite domenii ale vieții care vin să ne amintească această nenorocire. De exemplu, spargerea paharului de către mire la nuntă; la fel și obiceiuri prin care în orașele înconjurate de ziduri de pe vremea lui Iehoșua Bin Nun/Iosua, Purimul este sărbătorit a doua zi (de 15 Adar) ca să ne amintească de distrugerea Templului. Toate acestea fără să amintim toate tradițiile și mițvoturile legate de 9 Av, Tișa BeAv și mai ales sutele de *piutim* (cântece religioase) care au fost compuse, atât pentru această zi cât și pentru rugăciuni de zi de zi. Culmea este probabil mițva de a lăsa în fiecare casă o porțiune de perete nezugrăvită în amintirea distrugerii Templului (Talmud tractatul Bava Batra 60:b, Șulhan Aruch, vol. Orach Haim 360:1).

Aceste „semne” sunt numite în știință mnemotehnice (arta de conservare a memoriei colective). Ca să înțelegem mai bine această noțiune ar fi bine să citim următorul pasaj din cartea lui M. Halbwacks „La memoire collective”

apărut în 1997 la Paris: „Istoria nu este tot trecutul, ea este doar ce a mai rămas din trecut. Pe lângă istoria scrisă este și istoria vie, care continuă sau se reînnoiește cu timpul oricând se găsesc fapte vechi care pare că dispăruseră”. Artă aceasta specială de a crea semne mnemotehnice pentru a fi mijloace de amintire ale unor evenimente, a început încă în Grecia unde aparține artei retoricii. Ea a dezvoltat reguli permanente și metode ca să ajute la crearea de tablouri care pot fi stabilite cu ușurință în memoria umană. Ele vor fi folosite ca mijloace pentru păstrarea memoriei micilor detalii. Este clar că înaintea invenției tiparului o memorie foarte bună era esențială. Semnele mnemotehnice au creat de-a lungul anilor memoria și amintirile colective ale poporului evreu aflat în *galut* (exil).

Așadar, memoria colectivă este una din componentele de bază ale identității naționale și ale conștiinței apartenenței unui individ la colectivitate. Cu alte cuvinte, identitatea unui individ într-un colectiv depinde de conștiința unui trecut colectiv a tuturor celor care aparțin aceluși grup și din memoria colectivă a aceluși trecut. După cum ne-a arătat Halbwachs, memoria personală este nivelată în cadrul grupului. Pe de altă parte, după cum ne spune Le Goff în cartea sa „History and Memory”, pierderea memoriei colective la unele popoare poate să aducă la daune în identitatea grupului.

Putem încheia stabilind că oricare evreu din orice colț al lumii, chiar dacă nu a crescut într-o atmosferă evreiască, nu a practicat nici un ritual evreiesc, nu menține nici un obicei evreiesc – are în sine un drob de amintiri de la evenimente de acum 3,500 de ani până la unele petrecute acum 80 de ani, pe care poporul evreu are porunca să nu le uite.

Tiș'a BeAv - O zi de „doliu național” în Israel [anul 5781]

Duminica viitoare va fi ziua a noua a lunii Av din calendarul evreiesc, o zi care tradițional este socotită ziua tuturor catastrofelor care s-au abătut asupra poporului evreu de-a lungul anilor.

În această zi se păstrează toate obiceiurile de doliu. Este cea mai lungă și mai severă zi de post a anului, cam 25 de ore și jumătate fără mâncare, dar mai ales fără băutură, într-o căldură infernală. Este unul din cele cinci posturi anuale pe care evreii sunt obligați să le țină, în afara postului de Iom Kipur. Patru dintre ele apar în Vechiul Testament. Porunca ne este dată de profetul Zaharia și toate sunt legate de aceleași evenimente istorice cutremurătoare de care poporul evreu este șocat până astăzi – distrugerea primului și celui de al doilea Templu în aceeași zi a anului, la o distanță de peste 500 de ani. Al cincilea post ne este poruncit în Talmud și este legat de un eveniment din Vechiul Testament – Estera și unchiul ei i-au salvat pe evrei de la distrugere. Primele patru sunt legate de o catastrofă, pe când al cincilea este legat de o salvare. Semnele de doliu încep cu câteva zile înainte: oamenii nu fac petreceri sau nunți, nu ascultă muzică, nu poartă haine noi și mai ales pantofi noi, nu se bărbieresc,

nu se tund, nu mănâncă carne.

Seara, după începutul postului, se citește din Vechiul Testament cartea *Plângerile lui Ieremia* sau în originalul ebraic *Eicha*. În Israel ea se citește în afara sinagogilor și în fața Zidului Plângerii, unde se adună mii de evrei, stau pe jos în semn de doliu, în fața ultimelor rămășițe ale celui de al doilea Templu, și plâng distrugerea primului și celui de al doilea Templu. În multe orașe această carte se citește în piața centrală. La Tel Aviv ea se citește în Piața Rabin din fața primăriei. Se adună acolo sute de tineri care au adăugat la lista nenorocirilor și asasinatul lui Rabin. Ei stau toată noaptea și discută despre patrimoniul lăsat de Rabin.

De ce postul și doliul din această zi sunt atât de aspre? După Mișna (o parte din Talmud), poporul evreu a suferit cinci catastrofe majore, bineînțeles până la apariția acestei cărți în jurul anului 185 e.n.

Prima nenorocire s-a petrecut în al doilea an de la ieșirea evreilor din Egipt, [odată cu întoarcerea celor doisprezece oameni trimiși să iscodească Țara Făgăduinței](#). Zece dintre ei au defăimat țara, povestind tot felul de grozăvii, pentru ca populația îngrozită să refuze să intre în țară. Doar doi au povestit adevărul – belșugul și frumusețea meleagurilor. Ca pedeapsă au primit 40 de ani de rătăcirii prin pustiu, până când oamenii vor fi înlocuiți de o nouă generație care să nu mai gândească și să nu se mai poarte ca niște sclavi. Talmudul ne spune că acest eveniment s-a petrecut în ziua de 9 Av.

A doua nenorocire s-a petrecut în anul 586 î.e.n. – [distrugerea primului Templu](#) de către armata babiloniană a împăratului Nabucodonosor al II-lea. O mare parte a poporului a fost exilată în Babilon. Exilul a fost relativ scurt. După 70 de ani persanii care cuceriseră între timp Babilonul le-au permis evreilor să se întoarcă în țara lor. Numai că evreii nu s-au prea grăbit...

A treia nenorocire s-a petrecut cu în anul 70 e.n. – [distrugerea celui de al doilea Templu](#), în timpul celei mari revolte a evreilor împotriva romanilor. Templul a fost distrus de armata romană condusă de Titus. La întoarcerea lor la Roma, învingătorii au intrat în oraș pe sunetele trompetelor triumfale; festivitatea a fost perpetuată pe Arcul de Triumf al lui Titus, pe care se văd și astăzi comorile jefuite de romani din Templu, printre care prețioasa *Menora*.

A patra nenorocire s-a petrecut în anul 135 e.n., în timpul revoltei conduse de Bar Kohba. A fost ultima revoltă împotriva romanilor și s-a terminat cu o catastrofă – expulzarea finală a evreilor din țară. În ziua de 9 Av, [cetatea Beitar](#), ultima redută a lui Bar Kohba, [a căzut în mâinile romanilor](#). Mulți credeau că Bar Kohba este Mesia, dar acest lucru s-a dovedit fals.

A cincea lovitură este urmarea directă a celei dinainte. A două zi după înfrângere, [cetatea Beitar a fost rasă de pe fața pământului](#) și întreaga populație a fost măcelărită. Ordinul l-a dat guvernatorul roman al Iudeii, Rufus. Tot el a construit pe ruinele Ierusalimului colonia romană, păgână, Aelia Capitolina.

În tradiția evreiască sunt amintite și alte nenorociri care s-au abătut asupra evreilor chiar în această zi, sau într-una apropiată. Amintesc doar câteva:

- [Expulzarea evreilor din Anglia](#). În 9 Av, 18 iulie 1290, regele Angliei Eduard I a ordonat expulzarea tuturor evreilor până la 1 noiembrie. Cine rămâne va fi executat.
- [Expulzarea evreilor din Franța](#). În 10 Av, 22 iulie 1306, regele Franței Filip al IV-lea cel Frumos a ordonat tuturor evreilor să părăsească țara până într-o lună.
- [Expulzarea evreilor din Spania](#). În noaptea de 8 Av, 31 iulie 1492 s-a încheiat răgazul de patru luni în care evreii trebuiau să părăsească Spania. De la căderea primului Templu și până în zilele noastre evreii din toate colțurile lumii țin în această zi un post strict și o zi de doliu în amintirea tuturor catastrofelor care s-au abătut peste evrei. În Israel caracterul special al acestei zile este simțit imediat. Într-o țară în care autostrăzile sunt blocate de numărul imens al mașinilor, mai ales dimineața și seara, traficul rutier este cu mult redus față de o zi obișnuită. Cu toate că munca este permisă, foarte puțini lucrează. Fiind în toiul verii, unii ar prefera să meargă la mare, dar în această zi religia interzice accesul la mare. Nici măcar persoanele care nu respectă religia nu merg la mare, poate din cauza unor superstiții, iar plajele sunt pustii.

Toate locurile de divertisment sunt închise timp de cel puțin 24 de ore: restaurante, baruri, cafenele, cinematografe, teatre etc. Posturile de radio și televiziune transmit programe istorice, mai ales despre soarta celor două Temple. Se ascultă muzică lentă și tristă.

Dar profetul Zaharia spune că va veni o vreme când doliul și bocetele se vor transforma în sărbătoare și veselie. Poporul evreu trăiește cu speranța de reînnoire și pace.

A apărut în revista „Baabel”, iulie 2021

Tom Ghedalia - Postul lui Ghedalia צום גדליה [anul 5781]

Tom Ghedalia este unul din cele patru posturi stabilite din Tanach pe care ni le poruncește profetul Zecharia/Zaharia în cap.8 versetul 19: „Postul lunii a patra și postul lunii a cincea și postul lunii a șaptea și postul lunii a zecea vor fi pentru casa lui Iehuda bucurie și veselie și adunări fericite (sărbători)”. Aceste patru posturi sunt toate legate de marea catastrofă care a survenit asupra poporului evreu prin distrugerea Templului și a Ierusalimului, după care a urmat expulzarea poporului din țara sa. Evenimentele sunt: în luna a patra este 17 Tamuz, ziua în care s-a produs o breșă în zidurile Ierusalimului și a început cucerirea orașului. În luna a cincea, este 9 Av, ziua în care au fost arse și distruse cele două Temple. În luna a șaptea este 3 Tisri, ziua în care a fost ucis ultimul guvernator evreu al Iehuda de un alt evreu. Iar în luna a zecea este 10 Tevet, ziua în care a început asediul asupra Ierusalimului care a durat un an și jumătate.

Acest post are legătură istorică cu celelalte trei – toate referindu-se la cucerirea Ierusalimului și distrugerea templului, însă și diferă de ele. Cele trei comemorează aspectul general, politic, național și religios al dezastrului, Tom Ghedalia se referă la uciderea unei persoane în cadrul acestei nenorociri. Postul a fost stabilit pentru a comemora uciderea ultimului guvernator evreu asupra țării Iehuda, Ghedalia Ben Ahikam, înfăptuită de un alt evreu. O crimă asemănătoare de așa proporții s-a petrecut după peste 2,500 de ani când primul ministru Ithak Rabin a fost asasinat tot de un evreu în anul 1995.

Babilonienii aveau o administrație extrem de bine organizată și fiind cuceritori al multor țări știau că primul lucru după victorie este o organizare locală a populației. Așa că deja de la a doua zi după distrugerea orașului care a avut loc de 9 Av, au organizat convoiul prizonierilor care va pleca spre nord către Babilon. În acest convoi era de fapt clasa superioară a funcționarilor, ofițerilor, oamenilor de artă și a intelectualilor care nu au fost expulzați în primele două valuri de exil. Printre ei se afla și profetul Ieremia, care în cap. 50 ne povestește cum comandantul suprem al armatei babiloniene, Nevuzaradan, l-a scos din convoiul care pleca și unde era încătușat spunându-i că el este un om liber, autorizat să plece oriunde vrea. Iermiya a ales bineînțeles să rămână în Ierusalim. Acest

tratament de VIP i-a fost acordat profetului fiindcă babilonienii au știut atitudinea constantă a lui de a fi de partea babilonienilor, sfat care din păcate nu a fost adoptat de ultimii regi ai Iehuda. Este clar că serviciile secrete babiloniene erau extrem de eficiente.

În cadrul acestui proces rapid de reorganizare, regele Babiloniei, Nevuchadnețar, a numit un guvernator evreu care să conducă rămășițele poporului care au rămas în țară: „Și cât despre poporul care rămăsese în țara lui Iehuda, pe care îl lăsase Nevuchadnețar, regele Babilonului, el a rânduit peste ei pe Ghedalia fiul lui Ahikam” (2Regi 25:22).

Și aici eficiența serviciilor secrete babiloniene este de remarcă. Ei au ales o personalitate care nu era din sămânța dinastiei lui David, dar venea dintr-o familie renumită de intelectuali foarte apropiați de familia regală. A fost numit Ghedalia fiul lui Ahikam, nepotul lui Șafan, rezident al orașelului Mițpa de la intrarea spre Ierusalim. Bunicul lui, Șafan Hasofer (scriitorul) este un descendent al unei familii renumite de scriitori. El a trăit în perioada marelui rege reformator, Ioșiyahu (vezi 2Regi, 22:3-15). Ghedalia era omul potrivit la momentul potrivit. Rași la versetul din Ieremia 39:14 spune că Ghedalia a fost în disputa politică între liderii poporului de partea cui să fie țara, oare de partea Babiloniei ori de partea Egiptului, de partea Babiloniei. Asta spre deosebire de conducătorii țării în frunte cu regele. Rași mai spune că Ghedalia a trecut în tabăra babiloniană ca să fie în siguranță. Să nu uităm ce a pățit Ieremiya care și el a susținut că trebuie mers cu Babilon și s-a trezit încarcerat în temniță. Așa că era normal ca Ghedalia să fie numit guvernator din partea regelui Babiloniei.

El a început imediat să organizeze pe cei rămași ca să facă provizii de alimente ca să poată supraviețui iernii care se apropia. Babilonienii au lăsat un număr de persoane în Iehuda ca să fie cine să lucreze pământul ca să asigure armatei babiloniene aflate pe teritoriul Iehuda proviziile de care au nevoie. Cu aceeași ocazie mai plăteau taxe Babiloniei. Și mai mult decât atât, evreii care au fugit din cauza războiului care s-a desfășurat în Iehuda au fugit în țările dimprejur au început să se întoarcă. Mai era o ultimă speranță de salvare a țării și a poporului, chiar dacă Templul nu mai era: „Și de asemenea toți evreii care erau în Moav și printre fiii lui Amon și în Edom și cei care erau în toate țările au auzit că regele Babilonului lăsase o rămășiță în Iehuda și că peste ei îl pusese pe Ghedalia, fiul lui Ahikam, fiul lui Șafan. Și toți evreii s-au întors din toate locurile unde fuseseră împrăștiați și au venit în țara lui Iehuda, la Ghedalia, la Mițpa și au strâns vin și foarte multe fructe de vară” (Ieremia 40:11-12).

În această situație bună a țării care încearcă să-și revină din uriașa catastrofă apare o primejdie nouă, nu mai puțin periculoasă decât cea dinainte. Este vorba despre o alianță ciudată între doi care vor să-l înlăture pe Ghedalia. Unul este evreu, Yișmael Ben Netanya, din familia regelui David, iar al doilea este Baalis, regele Bnei Amon, care fusese în alianță cu ultimul rege al Iehuda, Țidkiyahu contra Babiloniei. Baalis vrea să profite de situație și să se folosească de un evreu ca să scape de Ghedalia și să ocupe prospera țară Iuda. Pe de altă parte, Yișmael Ben Netanya revendică conducerea pentru el fiind un urmaș al dinastiei regelui David: „Și Iohanana, fiul lui Careah, și toate căpeteniile oștirilor care erau în câmpii au venit la Ghedalia la Mițpa și i-au zis: știi în adevăr că Baalis, regele fiilor lui Amon, l-a trimis pe Ismael, fiul lui Netanya, ca să te lovească de moarte?” (Ieremia 40:13-14). Acești oameni erau rămășițele armatei din Iuda care la sfârșitul războiului s-au ascuns de trupele babiloniene pe câmpii și în păduri. O parte dintre ei s-au organizat să servească în tabăra guvernatorului Ghedalia, fie ca body guard, fie ca serviciu secret de informații. Acest serviciu secret a aflat că altă ramură a rămășițelor armatei evreiești au planuit un atentat la viața lui Ghedalia. Acesta, poate din naivitate și poate din încredere că un evreu nu va omorî un evreu, nu a acceptat această atenționare. Ei i-au propus să-l asasineze pe Yișmael fără ca nimeni să știe: „Să mă duc te rog și să-l lovesc pe Yișmael, fiul lui Netanya, și nimeni nu va ști” (Ieremiya/Ieremia 40:15). Aici el adaugă și aspectul politic al unei astfel de asasinat: „De ce să-ți ia el viața și să fie împrăștiați toți cei din Iehuda care sunt adunați în jurul tău și să piară rămășița lui Iuda?” (Ieremia 40:15). Ghedalia, poate din naivitate sau poate din încredere că nu se poate ca un evreu să omoare un alt evreu îi interzice lui Iohanana Ben Careah să aplice acest plan: „Să nu faci lucrul acesta pentru că tu vorbești neadevăr despre Ismael” (Ieremia 40:16). Și întradevăr Yișmael împreună cu zece din soldații lui au fost invitați la Ghedalia la o masă festivă, probabil de Roș Hașana. Acolo Yișmael și cei zece soldați care erau cu ei au scos săbiile pe care probabil le ascuseseră sub haine și l-au omorât pe Ghedalia și pe toți evreii și babilonienii care erau acolo, mulți fiind garda lui personală (vezi Ieremia 41:1-3).

Însă ei nu s-au oprit acolo. A doua zi, un grup de evrei din nord, probabil rămășițe din regatul de nord Israel care

fuseseră expulzați cu aproape 150 de ani înainte veneau spre Mițpa. Probabil au auzit că este un conducător nou care reușește să înceapă refacerea țării. Ei veneau la Templul care nu mai exista, iar ei încă nu aflaseră, și asta după sute de ani în care le era interzis acest lucru. Este un semn de reunificare posibilă între ultimii supraviețuitori ai poporului. Aici s-a petrecut un eveniment groaznic. Din cei optzeci de oameni sărmani, șaptezeci au fost măcelăriți și au fost aruncați în groapa pe care o pregătise regele Asa din Iehuda contra regelui Baașa din Israel cu 400 de ani înainte. Ceilalți zece l-au mituit pe Yișmael cu alimentele pe care le-au ascuns. Până la sfârșit Yișmael cu oamenii lui au fugit în Amon de frică.

Puținii rămași, de frica babilonienilor au hotărât să fugă în Egipt: „Și tot poporul, de la mic și până la mare, și căpeteniile oștirilor, s-au ridicat și au plecat în Egipt, pentru că se temeau de caldeeni” (2Regi 25:26). Asta în ciuda avertizărilor lui Ieremia că babilonienii îi vor ajunge și acolo. Și într-adevăr babilonienii au cucerit Egiptul după câțiva ani pentru o scurtă perioadă deoarece Babilon a fost cucerită de Persia.

Așa a rămas pământul Iehuda și cel al Israel pustiu, fără evrei, cel puțin 52 de ani până când împăratul Kores/Cyrus le-a îngăduit evreilor să se întoarcă. Între timp tot felul de oameni, mai ales din Amon s-au așezat în țară. Acest lucru a încetinit reîntoarcerea evreilor și a slăbit așezământul evreiesc în toată perioada celui de al doilea templu.

Noi putem concluda faptul că Țom Ghedalia este singurul post și chiar singura sărbătoare sau ceremonie dedicată unei persoane și nu unui eveniment, este faptul că noi jelim în această zi nu numai uciderea unui lider evreu provocat de un evreu, ci distrugerea statului evreu pentru 2,500 de ani până la înființarea statului Israel în 1948. De 9 Av s-a distrus Templul și toate simbolurile statului, iar în mai puțin de două luni mai târziu, de 3 Tișri, s-a distrus ultimul așezământ și șansa de a reface rămășițele acestui stat.